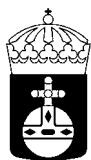

Skötselplan för naturreservatet Högbergsmossen

Östhammars kommun

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för HÖGBERGSMOSSEN

2005-11-24

BILAGA A
2(19)

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

SKÖTSELPLANENS SYFTE.....	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
NATURVÄRDESBEDÖMNING	5
ALLMÄN BESKRIVNING	5
HISTORISK OCH NUVARANDE MARKANVÄNDNING	6
OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN	6
Biologiska värden	6
Kulturhistoriska värden	9
Värden för friluftslivet	9
PRIORITERADE BEVARANDEVÄRDEN	9
BESKRIVNING AV BYGGNADER	10
INTRESSEN FÖR ALLMÄNHETEN	10
REFERENSER	10
Publicerade skrifter	10
ÖVERGRIPANDE SKÖTSEL	11
BESKRIVNING, BEVARANDEMÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR SKÖTSEL	11
Bränder	17
Vägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar	17
Byggnader och andra anläggningar	17
Upplag m.m.	18
Stängsel och staket	18
Rensning av diken	18
Jakt	18
Fauna- och floravård	18
Forskning och undervisning	18
Fornlämningar	18
Kulturlämningar	18
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	18
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	19
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER.....	19

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas länsstyrelsen för godkännande och fastställande.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att:

- skydda och bevara ett naturskogsområde med våtmarker, sumpskogar, äldre skogspartier, de geologiska bildningarna, de hydrologiska betingelserna samt den biologiska mångfalden som är förknippad med nämnda förhållanden.
- bevara områdets kulturhistoriska värden.
- i den mån det inte strider mot bevarandeintressena, tillåta och med enkla anordningar underlätta allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom området.

Skötseln av naturreservatet ska leda till:

- att sumpskogar och äldre skogsbestånd bevaras,
- att områdets naturliga hydrologi återställs till viss del,
- att yngre skogsbestånd utvecklas mot naturligt lövrik skog,
- att karaktären av betad skogs- och hagmark bibehålls,
- att åkervallar hävdas genom slåtter och bete och utvecklas mot naturaliserad ängsmark
- att fornlämningar bevaras och synliggörs

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa

Naturreseptatets namn:	Högborgsmossen
Kommun:	Östhammar
Församling:	Ekeby
Fastigheter:	Fornbro 6:10
Markägare:	Staten genom Naturvårdsverket
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget 300 m väst om sjön Vällan och 1,5 km öster om Fornbro. Läget framgår av bifogad översiktskarta, se bilaga B.
Gräns:	Området har markerats med heldragen linje på bifogad reservatskarta, bilaga C.
Koordinat i rikets system (RT90):	x = 6663200; y = 1637400
Fastighetskarta (Ekonomisk karta):	128 27 Stensunda
Terrängkarta (Topografisk karta):	12I Östhammar SO
Naturgeografisk region:	Svealands sprickdalsterräng med lerslätter och sjöbäcken (24)
Area:	Totalt 98,3 hektar, varav 94,3 ha skogsmark och kärr samt 4 ha åkermark

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

**Markslog och naturtyp:
(ungefärliga arealer)**

Barrdominerad skog på fastmark, äldre än 140 år	41 ha
Löv- och blandskog på fastmark, 40-50 år, med överståndare	16 ha
Hällmarkstallskog, äldre än 100 år	2 ha
Hygge med kvarlämnade träd	12 ha
Ungskog (< 40 år) på fastmark	4 ha
Hassellund	1 ha
Sluten blandskog, 40-100 år, f.d. hagmark	7 ha
Löv- och blandsumpskog ca 100 år	3 ha
Lövsumpskog (< 40 år)	3 ha
Tallmosse, över 120 år	2 ha
Öppen myrmark (fattigkärr-medelrikkärr)	1,5 ha
Glupmiljö	1 ha
Igenväxande f.d. åkermark/slåttermark	1 ha
Åkermark och f.d. åkermark	3 ha
Övrig mark	1 ha

Naturvärdesbedömning

Reservatet ingår i objektet 39, Högbergsmossen-Igelmossen, som i Upplandsstiftelsens inventering av Vällens-området (1997) bedömdes tillhöra ett kärnområde av klass I-II med mycket högt naturvärde.

Skogsvårdsstyrelsen har beskrivit 15,4 ha nyckelbiotoper och 24,6 ha naturvärdesobjekt dvs. sammanlagt 40 hektar.

Allmän beskrivning

Naturreseptatet utgörs till stora delar av gammal barrdominerad skog av ristyp med inslag av björk, asp, al, ek och hassel, mer sparsamt lind, lönn, alm och ask. Geologin är småbruten och området innehåller både organiska jordarter och rikblockig morän. Partier med berghällar och småkärr förekommer. Delar av skogen har naturskogskaraktär med både senvuxna och grova träd av tall, gran, asp och ek. Träden har stor diameterspridning och de äldsta är omkring 200 år gamla. I vissa delar ger skogen ett orört och ovanligt borealt intryck. I öster finns en ca. 15 m hög förkastningsbrant som går i nordsydlig riktning. I branten finns många senvuxna träd av gran, asp, säl, ek och lönn. Skogen i den västra delen har sannolikt betats i ganska sen tid. Här dominerar gran, men inslag av ek och hassel är ganska stort. Döende, spärrgreniga ekar och döda enbuskar vittnar om att skogen tidigare har varit glesare och troligen betad. Tidigare fanns rikligt med döda träd i hela området, men en ganska omfattande "städning" av död ved skedde under 1990-talet, främst i den västra delen. Några partier med mycket död ved finns dock kvar.

I området finns även yngre skog och hyggen. Flera av dessa är mycket lövrika. I vissa ungskogar dominerar t.o.m. lövträden och då främst asp, björk och lind. På ett

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

relativt nytt hygge i den norra delen har man lämnat kvar ett 50-tal grova aspar och enstaka ek och ask. På en ask växer den sällsynta aspfjädermossan. Den verkar dock må dåligt av den plötsliga exponeringen efter avverkningen.

Området är hydrologiskt intressant, speciellt den östra delen. Här finns små glupar, fuktstråk och underjordiska vattensystem. Tyvärr finns flera nygrävda diken i området, grävda på 1990-talet. Dessa dränerar småkärr, sumpskogar och minst en glup samt kärret i den östra delen. I samband med dikning och upparbetning av döda träd har det blivit "fula" körskador på flera platser i skogen.

Även om området är dikningspåverkat, döda träd har upparbetats och att två gammelskogsbestånd har kalavverkats under 1990-talet har området fortfarande mycket höga naturvärden. Den sällsynta ringlaven finns på tre platser, varav den ena lokalen verkar vara mycket gynnsam för laven. Här finns bålar som är upp till 25 cm långa. Svampfloran har ej undersökts närmare, men ett parti i den västra delen verkar vara mycket lämplig för sällsynta marksvampar. Detta område består av gammal, mossig granskog med rörligt markvatten och stort inslag av hassel. Marken är örtrik med bl.a. myska. Skogen är troligen även värdefull för insekter. Några ovanliga arter är funna i reservatet, bl.a. den mycket sällsynta större flatbaggen.

Under den sista tioårsperioden har vildsvin etablerat en stark stam i området vilket präglar markskiktet avsevärt i vissa delar av områdets skogar.

I den västra delen av reservatet finns kulturmarker som delvis brukas som vall, men delvis ligger i ohävd.

Historisk och nuvarande markanvändning

I den västra delen har skogen ännu prägel av tidigare betesdrift. Gamla gärdesgårdar finns ännu kvar på flera ställen. Flera kolmilor är också noterade i detta område. Ett flertal fornlämningar visar att särskilt de västra delarna av naturreservatet använts som åkermark under bronsåldern / äldre järnåldern. Även centralt i området, i branten mot våtmarken Slåttan, finns några stenrösen som bör kunna vara ungefär från samma tidsperiod. Våtmarken Slåttan har som namnet antyder säkerligen utnyttjats som slättermark. Här finns också ett gammalt gjutet dämme som reglerat vattenståndet i kärret.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.)

Naturvärdena är främst knutna till gammal skog, lövträd och hydrologiska förhållanden.

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossier: 0382-02-088

Bland skyddsvärda arter kan några knutna till äldre barrskogsbestånd, nämnas, t.ex., stor flatbagge, ringlav och rynkskinn. Av arter knutna till lövträd kan nämnas aspfjädermossa och ekpricklav.

Skyddsvärda arter:

(Översiktligt inventerat av Pär Eriksson samt Stefan Eklund 1998 och Gillis Aronsson 2000).

Fåglar

<i>Bonasa bonasia</i>	järpe (A104)	
<i>Collumba oenas</i>	skogsduva	NT
<i>Dendrocopos minor</i>	mindre hackspett	NT
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka (A236)	
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett (A241)	VU
<i>Tetrao urogallus</i>	tjäder (A108)	

Insekter

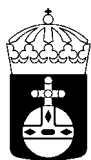
<i>Ampedus suecicus</i>	nordlig rödrock	NT	
<i>Anobium thomsoni</i>	thomsons trägnagare		
<i>Callidium coriaceum</i>	bronsbjon		S
<i>Lammelocossus terebra</i>	liten träfjäril		S
<i>Microbregma emarginata</i>	granbarkgnagare		S
<i>Peltis grossa</i>	större flatbagge	VU	S
<i>Poecilonota variolosa</i>	aspraktbagge		S
<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock		S

Kärlväxter

<i>Dryopteris cristata</i>	granbräken		S
<i>Galium odoratum</i>	myska		S
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa		S
<i>Thelypteris palustris</i>	kärrbräken		S
<i>Tilia cordata</i>	lind		S

Mossor

<i>Buxbaumia viridis</i> §	grön sköldmossa		S
<i>Homalothecium sericeum</i>	guldlockmossa		S
<i>Hylocomium umbratum</i>	mörk husmossa		S
<i>Neckera complanata</i>	platt fjädermossa		S
<i>Neckera pennata</i>	aspfjädermossa	VU	S
<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	asphättemossa		
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	skogshakmossa		S

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för
HÖGBERGSMOSSEN

2005-11-24

BILAGA A
8(19)

Dnr: 511-9019-01
Dossiernr: 0382-02-088

Lavar

<i>Acrocordia cavata</i>	liten punktlav		
<i>Arthonia leucopellea</i>	kattfotslav		s
<i>Arthonia byssacea</i>	ekpricklav	NT	
<i>Bacidia rubella</i>	lönnlav		s
<i>Collema subnigrescens</i>	aspgelélav	NT	s
<i>Evernia divaricata</i>	ringlav	VU	s
<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranslav		s
<i>Leptogium saturninum</i>	skinnlav		s
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	NT	s
<i>Microcalicium ahlneri</i>	kortskaftad ärgspik		s
<i>Nephroma parile</i>	bårdlav		s
<i>Parmeliella triptophylla</i>	korallblylav		s
<i>Phaeocalicium praecedens</i>	stor kvistspik		
<i>Sclerophora coniophaea</i>	rödbrun blekspik	NT	s

Svampar

<i>Camarops tubulina</i>	gransotdyna	NT	
<i>Cortinarius odorifer</i>	anisspindelskivling		s
<i>Fistulina hepatica</i>	oxtungssvamp	NT	s
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka		s
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka		s
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	gränsticka	NT	s
<i>Phellinus viticola</i>	vedticka		s
<i>Phellinus pini</i>	tallticka		s
<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkskinn	NT	s
<i>Ramaria botrytis</i>	druvfingersvamp	NT	s
<i>Xylobolus frustulatus</i>	rutskinn	NT	s

Teckenförklaring:

- A = Artkod enligt EU:s fågel- eller habitatdirektiv
s = Signalart enligt Skogsstyrelsens signalartslista
§ = Arten är fridlyst i Sverige

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2005:

- CR = Critically endangered Akut hotad
EN = Endangered Starkt hotad
VU = Vulnerable Sårbar
NT = Near threatened Missgynnad
DD = Data deficient Kunskapsbrist

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

Kulturhistoriska värden

På flera platser i naturreservatet finns spår efter tidigare markanvändning. Bl.a. finns rester av kolmilor samt ett gjutet dämme som troligen använts till att dämna ett kärr för slåtter.

I området finns flera fornlämningar. Dessa är främst koncentrerade till den västra delen av naturreservatet. De utgörs av gravfält med rösen och stensättningar samt fossil åkermark med röjningsrösen. Lämningarna torde ha sitt ursprung i bronsåldern eller äldre järnåldern. Längre österut, i reservatets norra del finns också ett hyttområde som torde härstamma från 1600- och 1700-talen.

Utöver sedan tidigare kända fornlämningar har rösen av obestämd härkomst noterats i naturreservatets centrala delar.

Ur fornminnesregistret Ekeby socken (se karta, bilaga E):

- raä 168 Fast fornlämning. Gravfält, 55*15-50 m stort, bestående av 5 fornlämningar varav 1 osäker. Dessa utgörs av 2 rösen (1 osäkert) samt 3 runda stensättningar.
- raä 169 Fast fornlämning. Hyttområde inom ett 55 * 40 m stort område. Innefattar en hyttruin, grop, kolhögar, hytt- eller husgrund samt jordhög.
- raä 176 Fast fornlämning. Stensättningar.
- raä 177 Fossil åker / Röjningsröseområde. Innehåller flera rösen.
- raä 220 Fast fornlämning. Gravfält, 105*15-95 m stort, bestående av 7 fornlämningar, varav ett par osäkra. Dessa utgörs av 5 rösen (2 något osäkra), 1 rund stensättning samt 1 oval stensättning (1 något osäker).
- raä 221 Fast fornlämning. Gravfält 180*155 m bestående av 42 fornlämningar, varav 5 osäkra. Dessa utgörs av 23 rösen, 16 runda stensättningar, 2 ovala stensättningar och 1 kantställd sten.
- raä 324 Fast fornlämning. Stensättning, kvadratisk.
- raä 329 Fast fornlämning. Fossil åker / Röjningsröseområde.
- raä 330 Fast fornlämning. Område med fossil åkermark.

Värden för friluftslivet

Naturreservatet Högbergsmossen är lättillgängligt för besökare i den västra delen. En mindre enskild väg går från den allmänna vägen till områdets västra kant. Från en vändplan kan man sedan gå en mindre körväg in i området och vandra i de relativt strövvänliga skogarna.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: kalkbarrskog, barnaturskog, sumpskog, ädellövskog, källor och mindre bäckar

Strukturer: gamla barrträd, senvuxna träd, äldre ek och lind

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

Växt-, svamp- och
djursamhällen: vedskalbaggar, örtrik lundvegetation, mykorrhizasvampar

Arter:	<i>Peltis grossa</i>	stor flatbagge
	<i>Ampedus suecicus</i>	nordlig rödrock
	<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett
	<i>Evernia divaricata</i>	ringlav
	<i>Arthonia byssacea</i>	ekpricklav

Beskrivning av byggnader

Byggnadernas läge framgår av bilaga E.

1. Ängslador, tre stycken
2. Fallfärdig koja
3. Nybyggd jaktkoja

Intressen för allmänheten

Reservatet nås i första hand med bil. En parkeringsplats finns inom reservatet. Reservatet är tillgängligt för allmänheten. Friluftslivets intressen ska i huvudsak tillgodoses genom enkla anordningar och reservatets naturliga förutsättningar.

Referenser

Publicerade skrifter

- Eriksson, P. 1997. Ekologisk landsskapsplanering i Vällenområdet. Rapport 5, 1997. Upplandsstiftelsen.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005 - The 2005 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1997: Kulturmiljöer i Uppsala län. Områden av riksintresse. (objekt xx) Meddelandeserien 1997 nr. 13.
- Nitare, J. (ed.) 2000. Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Nordiska ministerrådet, 1984.: Naturgeografisk naturindelning av Norden.
- Riksantikvarieämbetet, FMIS – fornminnesinformation. Tillgänglig på <http://www.fmis.raa.se/fmis/>
- Skogsstyrelsen, Skogens källa. Tillgänglig på http://www.svo.se/minskog/templates/svo_se_vanlig.asp?id=10440.
- Skogsstyrelsens signalartslista. Tillgänglig på <http://www.svo.se/minskog/templates/Page.asp?id=13076>

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

PLANDEL

Övergripande skötsel

Övergripande skötsel för reservatet är att stora delar av skogsmarken lämnas för fri utveckling idag eller efter engångsinsatser när det gäller avveckling av planterad barrskog. I den mer hävdpräglade västra delen ska, om så är möjligt, både skog och öppen mark fortsättningsvis vara hävdade genom bete eller slåtter.

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

Reservatet har delats upp i 12 skötselområden. För avgränsning av områdena A-L, se skötselområdeskarta, bilaga D.

Skötselområde A: Grandominerad naturskog 37,5 ha

Beskrivning: Mossrik barrnaturskog över 100 år med inslag av träd över 200 år. Inslag av kärrdråg och hållar. I den västra delen har utplockning av vindfällan skett i viss omfattning, senast omkring 1994. Några mindre diken grävdes också vid denna tidpunkt. I området förekommer inslag av tallmossar, bl.a. själva Högbergsmossen på ca 1 ha. I den östra delen slutar skogen längs en bergbrant. Här finns inslag av många senvuxna träd och förekomst av ringlav. Ringlav förekommer även i delområde 3. Längs branten ligger några stenrösen som bör undersökas närmare av expertis. I delområde 2, står några grova ekar som bör friställas. Delområde 4 är mer påverkat av skogsbruk och utgörs av ogallrad 40-årig granplantering med stort inslag av björk och asp.

Bevarandemål: Naturskog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:
• Förekomster av följande arter: nordlig rödbeck, rymskinn, ringlav, tretåig hackspett.

Skötselåtgärder: Restaurering: Frihuggning av av grova ekar i delområde 2.
I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde B: Örtrik betespräglad gammal grandominerad skog 12,0 ha

Beskrivning: Äldre mossrik granskog med hassel samt inslag av tall. Här och var förekommer lövträd bl. a. klibbal i sumpskogsdråg samt ek i anslutning till bryn. I området finns flera källor. Minst ett par kolbottnar vittnar om tidigare markanvändning. Centralt i området

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

finns ett avvikande bestånd i form av ett äldre hygge med enstaka överståndare.

Bevarandemål: Flerskiktad luckig barr- och blandskog med gamla träd och inslag av död ved. Små öppna gräsmarksytor omväxlande med större slutna bestånd. Fornlämningar förblir oskadade och i möjligaste mån synliga.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Sätt upp nytt stängsel om möjlighet för skogsbete finns.

Löpande: Avverkning av enstaka träd i anslutning till synliga fornlämningar. Kontinuerligt skogsbete om möjlighet finns. I sådana fall kan en viss upparbetning av döda träd tillåtas.

Skötselområde C: Hyggen med sparade träd 12,2 ha

Beskrivning: Ca 10-åriga hyggen med stor inslag av sparade träd i form av hällmarkstallskog samt solitärer av asp, ek, björk och enstaka grov gran. Området är planterat med gran. Självföryngringen utgörs främst av björk med inslag av tall, asp och ek. Inslag av hållar och fuktiga sänkor. Ett djupt dike går genom den norra delen och leder vatten ner i kärret Slåttan. Vid diket finns ett 10-tal grova ekar samt några grova granhögstubbar och lågor. Centralt i området går ett mindre dike och ansluter till det djupa diket. Längs detta mindre dike förekommer inslag av ask. Dikets dränerande funktion är på väg att förloras. I anslutning till område F 1 förekommer stor flatbagge.

Bevarandemål: Självföryngrad löv- och blandskog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen självföryngrad löv- och blandskog dominerar och planterad gran är avvecklad.
- Aspfjädermossa är återetablerad i område C 1.
- Stor flatbagge förekommer i området.

Skötselåtgärder: Restaurering: Avverka planterad gran. Därefter naturlig föryngring och successiv utveckling mot löv- och blandskog.

Skötselområde D: Löv-och blandskog av hagmarkskaraktär 7,4 ha

Beskrivning: Heterogent område med äldre blandskog, yngre blandskogar med inslag av granplanteringar, hässlen samt lövdominerade bryn med

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

bl.a. ek. Inslag av små sumpskogar och bitvis lundartade fuktstråk.
Tre lador står i brynet mot åkervall.

Bevarandemål: löv- och blandskog av hagmarkskaraktär med gamla träd och inslag av död ved. Öppna gräsmarksytor omväxlande med små slutna bestånd. Lövdominerade bryn med gamla lövträd. Fornlämningar förblir oskadade och i möjligaste mån synliga.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Sätt upp nytt stängsel om möjlighet för skogsbete finns.

Restaurering: Frihuggning av lövträd, främst ek i åkerbrynen. Avverkning av yngre planterad gran samt utglesning av lövträd med ca 50% av stamantalet. Manuell igenläggning av dike, se bilaga D.

Löpande: Kontinuerligt bete om möjlighet finns. Under hand sköts skogen genom plockhuggning. Träd som avverkas ska i första hand väljas i anslutning till synliga fornlämningar. En viss upparbetning av döda träd tillåts.

Skötselområde E: Blandsumpskog 2,6 ha

Beskrivning: Äldre sumpskog huvudsakligen bestående av tall och gran med inslag av al och björk. Sumpskogen är hydrologiskt intakt och fortsätter söder om reservatet på Bergsviks mark.

Bevarandemål: Sumpskog

Skötselåtgärder: Inga

Skötselområde F: Ekrika skogsbestånd 3,6 ha

Beskrivning: Utgörs av tre olika bestånd med inslag av äldre ek. I norr utgörs området av gamla grova ekar på ett hygge som planterats med gran för ca 15 år sedan. Här finns också i gränsen till skötselområde C 1 grova lågor och högstubbar av gran med förekomst av stor flatbagge. Det södra området utgörs av medelåldrig lövblandskog med inslag av glupar och sumpskog. I gränsen mot Bergsviks mark står ett par grova ekar. På ett av träden växer ekpricklav.

Bevarandemål: Luckig ekdominerad skog. Nära bäcken inslag av grov gran. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Gamla ekar står i ljusöppet läge och planterad gran är avvecklad.

Föryngring av ek och etablering av gamla ekar har säkerställts.

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

- Förekomst av ekpricklav i område F 3.
- Förekomst av stor flatbagge i F 1.

Skötselåtgärder: Restaurering: Avverka planterad gran. Därefter selektiva åtgärder för att gynna ek.

Skötselområde G: granplantering med lövinslag 4,3 ha

Beskrivning: 20-årig granplantering med stor inslag av ung björk samt hårt betad ek. Inslag av hällar och fuktiga sänkor. I kanten mot Korsnäs fastighet två gamla hålekar.

Bevarandemål: Självföryngrad löv- och blandskog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen självföryngrad löv- och blandskog dominerar och planterad gran är avvecklad.

Skötselåtgärder: Restaurering: Avverka planterad gran. Därefter naturlig föryngring och successiv utveckling mot löv- och blandskog.

Skötselområde H: Kärr med inslag av björk-och alsumpskog 1,8 ha

Beskrivning: Öppet kärr. Mot sydost övergående till lövsumpskog med al och björk. Själva kärret är genom en dikning under viss igenväxning av bl.a.salixbuskar. Dikningen utfördes i början av 1990-talet. Sannolikt har kärret dämats tidigare för slåtter. Ett gammalt gjutet dämme ligger kvar i den sydöstra kanten till kärret. Nedan detta dämme rinner vattnet via en delvis naturlig bäck samt äldre diken (skötselområde J).

Bevarandemål: Öppet kärr samt lövsumpskogar
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen öppen kärryta och lövsumpskog förändras inte nämnvärt mot vad den är idag.

Skötselåtgärder: Restaurering: Lägg igen diket i den nordöstra kanten, se bilaga D. I första hand kan igenläggningen ske i moränmarken vid fastighetsgränsen mot Bergvik AB. Grävmaskin bör kunna ta sig över det nya hygget utanför reservatet från närmast belägna skogsbilväg på Korsnäs mark.

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

Skötselområde I: Lövdominerad ungskog 10,7 ha

Beskrivning: 30-40 åriga lövskogar på blockrik mark med asp, björk, samt inslag av sälg, lind, ask, lönn och ek. Här och var finns inslag av planterad gran.

Bevarandemål: Självföryngrad löv- och blandskog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:
• Arealen självföryngrad löv- och blandskog dominerar och planterad gran är avvecklad.

Skötselåtgärder: Restaurering: Avverka planterad gran. Därefter naturlig föryngring och successiv utveckling mot löv- och blandskog.

Skötselområde J: Blandlövskog 2,0 ha

Beskrivning: 50-åriga lövskogar längs en fuktsvacka med ett gammalt dike som bitvis övergår till ett naturligt lopp. Diket avvattnar kärret (område H) där ett gjutet gammalt dämme finns. Sannolikt användes dämmet när kärret utnyttjades som slåttermark. Diket går genom igenväxande ängsmarker med klibbal och moränmark med lundartad vegetation. Svackan omges av blockrik morän med asp, björk, samt inslag av sälg, lind, ask, lönn och ek. Här och var finns inslag av planterad gran.

Bevarandemål: Självföryngrad löv- och blandskog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:
• En naturligare hydrologi är återställd

Skötselåtgärder: Restaurering: Igenläggning av dikets nedre del. Detta kan göras för hand.

Skötselområde K: Vallodling 0,4 ha

Beskrivning: Vall som till största delen ligger utanför reservatet.

Bevarandemål: Åker/vall.

Skötselåtgärder: Löpande: Fortsatt brukande som vall.

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

Skötselområde L: Slätter eller betesmark 3,6 ha

- Beskrivning:** Öppen vall som delvis ligger i ohävd. I delområde 2 står en viltfoderanläggning. I delområde 1 finns ett dike som leder ut vatten utanför reservatet.
- Bevarandemål:** Öppen vall som slås eller betas. Ingen gödsling eller insådd tillåts. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:
- Vegetationen domineras av självsådda hävdgynnade arter.
- Skötselåtgärder:** Restaurering: Åter hävda de partier som inte slagits på senare tid. Viltfoderanläggningen avvecklas.
Löpande: Diket i delområde 1 underhålls till befintligt läge och djup.

Skötselområde: Byggnader

Se bilaga E för byggnadernas lägen.

- Beskrivning:** Tre lador finns i reservatet varav den större med plåttak utnyttjas för förvaring av jordbruksredskap enligt avtal. Samtliga lador är i tämligen god kondition. På vändplanen vid vägslutet i områdets västra del står en fallfärdig "koja" som bör rivas och fraktas bort.
- Bevarandemål:** Ladorna bör ha kvar sina traditionella utseenden och vara i gott skick.
- Skötselåtgärder** Nyskapande: Riv och transportera bort fallfärdig "koja".
Löpande: Underhåll av ladorna.

Skötselområde: Friluftsliv

(Se bilaga D för friluftsanordningarnas/-anläggningarnas läge.)

- Beskrivning:** Inga anordningar och anläggningar finns ännu för friluftslivet.
- Bevarandemål:**
- Städad och välhållen parkeringsplats för 8 bilar vid vägslut.
 - Markerad och väl underhållen körväg (ca. 500 m).
 - Gränsmarkeringen följer svensk standard, SIS 03 15 22.
 - Väl underhållen informationstavla med entréskylt i A2-format vid parkeringsplatsen samt väl underhållna komplementskyltar i A3-format vid vändplan 300 m söder om reservatets centrala del och vid Nederäng öster om reservatet.

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

- Väl skyltad och underhållen väg från den allmänna vägen vid Fornbro in till reservatets västra del.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- Anordna parkeringsplats och sätt upp P-skylt.
- Anordna en markerad stig.
- Røj en rågång. Markera reservatets gräns med färg på träd samt med hörnstolpar.
- Sätt upp en informationstavla med entréskylt i A2-format vid parkeringsplatsen samt komplementskyltar i A3-format vid vändplan 300 m söder om reservatets centrala del och vid Nederäng öster om reservatet.
- Förbättra standarden på den enskilda vägen från Fornbro samt sätt upp en skylt vid infarten från den allmänna vägen.
- Gör tillägg om Högbergsmossens naturreservat på de skyltar som nu finns uppsatta om Vällenområdet, åtminstone vid det närliggande Vällenbadet.
- En eldstad med bänkar kan, om behov finns, anläggas t.ex. i anslutning till ängsladan vid Hjalmsätter

Löpande:

- Städning och underhåll av parkering.
- Underhåll av stig och spänger.
- Røjning av rågången. Förstärk målning på träd och underhåll av hörnstolpar.
- Byt ut skyltar vid behov.
- Tillsyn.
- Tillför ved ifall eldstad anläggs.

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag görs dock för fornlämningsområden, åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet samt för framkomligheten längs stigar.

Vägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar

Befintliga körvägar (inklusive vägdiken), och stigar inom reservatet får underhållas. Nödvändiga røjningar i anslutning till dessa får utföras.

Byggnader och andra anläggningar

Ladorna ska underhållas. Underhållet av ladorna ska tillsvidare göras av förvaltaren. Den fallfärdiga "kojan" vid vägslutet i naturreservatets västra del ska rivas och fraktas bort. Den nybyggda jaktkojan/jakttornet ska av jakträttshavaren underhållas eller rivas om den inte längre behövs.

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

Upplag m.m.

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området. Förvaltaren får även ställa upp manskapsbodar i samband med skötselinsatser.

Stängsel och staket

Stängsel får sättas upp om det blir aktuellt med betesdrift i de skötselområden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs, t.ex. där körväg går genom betesområdet.

Rensning av diken

Rensning av diket, som avvattnar ängsmarken i område L 1 får underhållas till befintligt läge och djup. Rensning ska tillsvidare göras av förvaltaren.

Jakt

Jakt får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Jakten är inte reglerad i reservatsbeslutet. Befintliga jaktorn och siktgator får underhållas. Nya jaktorn och siktgator får ej uppföras utan Länsstyrelsens tillstånd. Uppsättning av saltstenar bör ske i samråd med Länsstyrelsen. Utfodring av viltsvin inom reservatet bör upphöra.

Fauna- och floravård

Eventuella åtgärder som kan behövas göras till stöd för hotade eller sällsynta arter (t.ex. uppsättning av uggleholkar) får göras inom reservatet.

Forskning och undervisning

Förvaltaren kan godkänna att det för forsknings- eller undervisningsändamål vidtas åtgärder inom reservatet som i viss grad strider mot reservatsföreskrifterna under förutsättning att dessa åtgärder inte bedöms strida mot reservatets syfte. Sådana åtgärder kan vara t.ex. att gräva provgropar, märka ut provrutor, insamla ryggradslösa djur och vedlevande svampar eller att ringmärka fåglar.

Fornlämningar

Skötseln av fornlämningarna bör utredas ytterligare.

Fornlämningar är skyddade enligt lagen om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950). Åtgärder som rör fornlämningar ska ske i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör helst ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda

2005-11-24

Dnr: 511-9019-01
Dossienr: 0382-02-088

åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen och så att status före och efter utförda skötselåtgärder dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs varje år för:

- Parkeringsplats, informationstavla, reservatsskyltar, körväg samt städning.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart femte år för:

- Gränsmarkeringar.
- Igenlagda diken (efter en kontroll kan nytt beslut övervägas).

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart tionde år för:

- Självföryngrad löv- och blandskog
- Ekbestånd
- Ängsmark- och hagmarksområde
- Ladorna.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 20:e år för:

- Utbredning av naturtyper och förekomst av lövträd.
- Förekomst av prioriterade arter.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselomr.	Finansiering
Ny parkeringsplats	1	2006	D	Skötselanslag
Informationstavla, reservatsskyltar	1	2006	D+ utanför NR	Skötselanslag
Vägskylt	1	2006	Vid allmän väg	Skötselanslag
Gränsmarkering	1	2006		Skötselanslag
Städning	1	Kontinuerligt	D	Skötselanslag
Tillsyn	1	Kontinuerligt	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Varje, vart 5:e, 10:e och 20:e år enligt ovan.	Alla	Skötselanslag
Avverkning av planterad gran	2	2006	C, F, G, I	Skötselanslag
Frihuggning av ek och andra lövträd	2	2006	A, D	Skötselanslag
Plockhuggning/avverkning av enstaka träd	2	2006	B, D	Skötselanslag
Igenläggning av diken	2	2006	H, D, J	Skötselanslag
Brukande av vall	1	Kontinuerligt	K, L	Skötselanslag, enskild
Stängsling	2	2008	D + B1	Skötselanslag
Bete	2	Kontinuerlig	D + B1	Miljöstöd
Rivning av koja	1	2006	D	Skötselanslag